

บทที่ 1

บทนำ

ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้นแถบเส้นศูนย์สูตร ในอดีตเคยมีทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ระบบนิเวศต่างๆ มีความหลากหลายทางชีวภาพของพืช สัตว์ และจุลินทรีย์

จากการที่มีสภาพอากาศแบบร้อนชื้นนี้จึงเหมาะต่อการเจริญเติบโตของฟังไจ (fungi) หลายชนิด เช่น เห็ดรา ดังนั้นจึงมีเห็ดชุกชุม โดยเฉพาะในฤดูฝนจะสามารถพบเห็ดได้ทั่วไป เห็ดโดยทั่วไปชอบขึ้นบนอินทรีย์วัตถุที่เน่าเปื่อยผุพัง เช่น ตามพื้นดินในป่าที่มีใบไม้ทับถมกัน ตามกองปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก หรือทุ่งนาที่มีหญ้าผุเปื่อย เห็ดจึงเป็นผู้ย่อยสลายสารอินทรีย์ให้กลับสู่วัฏจักรของสารในระบบนิเวศ ทำให้เกิดเป็นห่วงโซ่อาหารต่อไป ชนิดและจำนวนของเห็ดจึงเปรียบเสมือนดัชนีชี้ถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการสำรวจการแพร่กระจายของเห็ดทำให้ทราบถึงสถานการณ์ทางนิเวศวิทยาดังกล่าวได้

เห็ดรานอกจากจะมีความสำคัญต่อระบบนิเวศแล้ว ยังมีความสำคัญในด้านที่เป็นประโยชน์ เช่น นำมาเป็นสมุนไพรและนำมาเป็นอาหารของมนุษย์ และในแง่ที่เป็นโทษ เช่น บางชนิดเป็นสาเหตุของโรคพืชและสัตว์ เห็ดบางชนิดเป็นเห็ดพิษก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค ดังนั้นการแยกชนิดของเห็ดจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง (อนิสณี, 2541) โดยเฉพาะโบลิตัสซึ่งเป็นฟังไจกลุ่มที่มีผู้ทำการศึกษาไม่มากนักในประเทศไทย เนื่องจากจะพบได้ในช่วงที่มีความชื้นและอุณหภูมิพอเหมาะเท่านั้น และมีการสลายตัวเร็วมาก จึงอาจมีการตกสำรวจอยู่บ้าง

โบลิตัส เป็นคลับฟังไจ (club fungi) ชนิดหนึ่ง มีการจัดลำดับชั้นไว้ดังนี้ (Alexopoulos et al., 1996)

Kingdom *Fungi*

Phylum *Basidiomycota*

Class *Hymenomycetes*

Order *Agaricales*

Family *Boletaceae*

ในปัจจุบันนี้นักวิชาการให้ความสนใจด้านความหลากหลายทางชีวภาพมากขึ้น โดยในต่างประเทศได้มีการสำรวจและเก็บรวบรวมตัวอย่างเพื่อทำเป็นฐานข้อมูลและนำไปใช้ประโยชน์ โดยมีการศึกษาเกี่ยวกับสารโพลีแซคคาไรด์ที่เป็น biological active จาก *Tylopilus felleus* (Kohlmunzer *et al.*, 1990) และมีการศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมของสาร tylopilan ในการต้านมะเร็ง และความเป็นพิษต่อไซโตพลาสซึม ซึ่งเป็นสารโพลีแซคคาไรด์ที่ได้จากดอกเห็ด *T. felleus* (Grzybek *et al.*, 1990) และมีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้ในการจัดจำแนกและบ่งชนิด โดยเฉพาะการนำเทคนิคทางพันธุศาสตร์เข้ามาใช้ เช่น การใช้ RNA ในการแยกกลุ่ม (Li *et al.*, 1996) หรือการใช้วิธีการ Numerical Taxonomic Methods (Dickinson and Hutchison, 1997)

นอกจากนี้ยังมีการให้ความร่วมมือกันระหว่างประเทศในการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีการเสนอและจัดตั้งทุนต่างๆขึ้นเพื่อสนับสนุนการวิจัย การวิจัยเกี่ยวกับโบลิตส์ในต่างประเทศมีรายงานมากมายเกี่ยวกับการจัดจำแนกชนิดของโบลิตส์ โดยมีการรวมกันใหม่หรือมีการแยกออกไปจากกลุ่มเดิม นอกจากนี้ยังมีรายงานชนิดใหม่ที่ค้นพบเพิ่มเติมด้วย สำหรับในประเทศไทยมีรายงานเกี่ยวกับโบลิตส์น้อยมาก แต่พบว่าเห็ดโบลิตส์ที่สามารถรับประทานได้ตามที่เทียบกับหนังสือเกี่ยวกับเห็ดในประเทศไทย บางชนิดไม่มีชื่ออยู่ในหนังสือเห็ดมีพิษและเห็ดกินได้ที่รวบรวมและตีพิมพ์โดยราชบัณฑิตยสถาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจชนิดของ โบสถ์ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย
2. เพื่อเก็บรวบรวมตัวอย่าง โบสถ์ไว้เป็นหลักฐานทางอนุกรมวิธาน
3. เพื่อศึกษาลักษณะบางประการของระบบนิเวศในบริเวณที่สำรวจ